

*Денсаулық сақтау министрлігінің жауапты
хатшысы С.Р.Мусиновтың
Қазақстан Республикасының
Парламенті Мәжілісінің
Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің
2013 жылғы 12 қыркүйектегі сағат
10.00-де Мәжіліс залында өтетін отырысында
оқылатын баяндамасы*

Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы! Құрметті депутаттар!

Бүгін Сіздердің назарларыңызға «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Заң жобасын ұсынуға рұқсат етіңіздер.

Өзіңізге мәлім, «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі 2009 жылғы 18 қыркүйекте қабылданды.

Кодексті қабылдау халық денсаулығын сақтауды заңнамалық реттеу мәселелерін айтарлықтай жоғары деңгейге көтеруге мүмкіндік берді.

Қарауға ұсынылып отырған Заң жобасы Мемлекет басшысының «Қазақстанды әлеуметтік жаңғырту: Жалпыға ортақ еңбек қоғамына қарай жиырма қадам» атты 2012 жылғы 10 шілдедегі бағдарламалық мақаласында және Стратегия «Қазақстан – 2050»: қалыптасқан елдің жаңа саяси бағыты» атты 2012 жылғы 14 желтоқсандағы Қазақстан Халқына Жолдауында айтылған тапсырмаларын іске асыру мақсатында әзірленді.

Заң жобасының негізгі мақсаты медициналық көмектің сапасы мен қолжетімділігін арттыру, қолданыстағы заңнаманың олқылықтарын жою және халықаралық стандарттарға сәйкес келтіру болып табылады.

Заң жобасын әзірлеуге жұмыс тобының құрамында Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттары, сондай-ақ, «Нұр Отан» партиясы мен «Атамекен» Ұлттық экономикалық палатасы белсенді қатысты.

Заң жобасы мүдделі мемлекеттік органдармен, сондай-ақ жергілікті атқарушы органдармен келісілді, еліміздің өңірлерінде талқылаудан өтті.

2012 жылғы 24 желтоқсанда Министрліктің «Атамекен» палатасы өкілдерінің қатысуымен өткізген пациенттердің құқықтарын қорғау жөніндегі Қоғамдық Кеңесінде мақұлданды.

Құрметті депутаттар!

Заң жобасын әзірлеу кезінде халықаралық тәжірибе кеңінен пайдаланылды, ол көптеген дамыған елдерде денсаулық сақтау саласында жеткілікті тиімді заңнама қалыптасқанын және азаматтардың сапалы медициналық қызметтерге қолжетімділіктері қамтамасыз етілетінін көрсетеді.

Әрбір елде денсаулық сақтау саласын нормативтік реттеу өзінің ерекшеліктерімен сипатталады. Бірақ оларда сапаны жақсарту, медициналық қызметтердің қолжетімділігі, әкімшілік рәсімдерді жеңілдету, бюрократизмді қысқарту, медициналық көмекті ұсыну сапасының жаңа критерийлерін әзірлеу, пациенттермен кері байланыстың болуы қағидаттарын бекіту ортақ болып табылады.

Осылайша, заң жобасын әзірлеу кезінде инфекциялық емес аурулар мен саламатты өмір салты жөніндегі Мәскеулік декларацияның, Нью-Йорктағы БҰҰ Бас Ассамблеясының, Темекіге қарсы күрес жөніндегі ДДҰ Негіздемелік Конвенциясының ережелері, Еуропалық парламент пен ЕО кеңесінің адамға арналған дәрілік препараттарға қатысты 2001/83/ЕО директивасы қолданылды.

Бүгінгі таңда қолданыстағы нормативтік құқықтық актілер денсаулық сақтау саласындағы қатынастарды толық көлемде қамтымайтынын мойындауымыз керек, олардың салаға арналған ымырасыз мәндері бар, сондықтан Заң жобасының негізгі ережелері:

1) денсаулық сақтау саласындағы мемлекеттік реттеу мен басқаруды жетілдіруге;

2) халықтың денсаулығын нығайтуға, саламатты өмір салтын жүргізуге;

3) денсаулық сақтаудың кадрлық ресурстарының әлеуетін арттыруға;

4) дәрі-дәрмек саясатын жетілдіруге бағытталған.

Бүгінгі күні:

1) Жергілікті өңірлерде денсаулық сақтау саясатын

жүргізуді жеткіліксіз үйлестіру сияқты проблемалар бар.

Сондықтан заң жобасымен мемлекеттік реттеуді жетілдіру мақсатында:

жас мамандарды әлеуметтік қолдау және бекіту шараларын қоса алғанда мемлекеттік денсаулық сақтау ұйымдарын кадрлық қамтамасыз ету жөніндегі жергілікті атқарушы органдардың жауапкершіліктерін күшейту;

облыстық денсаулық сақтау басқармаларының ТМҚКК көрсету бойынша медициналық және фармацевтикалық қызметтерді ұсынушыларды іріктеуді және олардың шығындарын өтеуді, дәрілік заттарды сатып алу мен сақтауды жүзеге асыру жөніндегі құзырларын нақтылау;

ведомстволық бағыныстағы мемлекеттік денсаулық сақтау ұйымдарының басшыларының ғана емес олардың орынбасарларының да кәсіптік құзыреттерін аттестаттау ұсынылады.

2) Бүгінде азаматтардың бюджет қаражаты есебінен жоғары мамандандырылған көмек алу үшін құқықтары толық іске асырылмайды.

Осыған байланысты, заң жобасында тұрғылықты мекен ететін елді мекенінен тыс жерлерге шығатын азаматтардың жекелеген санаттарына мемлекет ішіндегі жол жүрулерін төлеуге жергілікті атқарушы органдардың міндеттері көзделген.

Одан басқа, медициналық көмек көрсету процесінің өзін қамтитын медициналық көмекті ұйымдастыру түрлерінің тізбесі кеңейтілуде. Сонымен бірге, пациенттің стандарттарға сәйкес «алтын сағат» шеңберінде бейінді медициналық көмек көрсету кезінде оның қадамдық бағыты жазылады.

Қазіргі уақытта жүйені дамытудың басым бағыттары бойынша Министрлік кардиологиялық, кардиохирургиялық, паллиативтік, онкологиялық қызметтер, қан қызметі жөніндегі стандарттарды, сондай-ақ Клиникалық басшылықтарды, Клиникалық хаттамалары мен Диагностика және емдеу хаттамаларын әзірледі.

2012 жылы негізгі басымдылық ІІД жабық мекемелеріндегі туберкулезді емдеуге берілді, қаражат бөлінді және іс-қимылдың салааралық жоспары іске асырылды. *Сонымен*

қатар, туберкулезге қарсы күрес жөніндегі іс-шараларды барынша жалғастыру қажет. Осыған байланысты, саламатты өмір салтын нығайту, медициналық-санитариялық алғашқы көмектің сапасын арттыру мақсатында туберкулезге қарсы диспансерлерден шыққан туберкулездің жұқпалы нысандарымен ауыратын тұлғалардың міндеттерінде амбулаториялық жағдайларда қолдаушы фазада емді жалғастыру үшін тұрғылықты жері бойынша туберкулезге қарсы ұйымдарға есепке тұруды және уәкілетті орган бекіткен тәртіппен туберкулездің жұқпалы нысаны ауруының рецидивін толықтай жоятын ем қабылдауды заңнамамен бекітіп беру қажет.

Құрметті депутаттар!

Өздеріңіз білетіндей, қазіргі уақытта транспланттау белсенді дамуда. 2013 жылдың 8 айында ересектер мен балаларға 115 транспланттау жасалды (бүйрек - 102, бауыр -12, жүрек -1, ұйқы безі -1). Алғашқы рет донорлық жүректі транспланттау жүзеге асырылды. Сонымен қатар, тіндер мен ағзаларды транспланттауға байланысты проблемалар әлі де бар.

Донорлардың, реципиенттердің, транспланттау бойынша қызметтер ұсынатын медицина ұйымдарының құқықтары мен мүдделерін қорғайтын заңнамалық базаны қалыптастыру үшін өмір мен денсаулыққа қауіпті болып табылатын аурулар табылған адамдар, сондай-ақ жүкті әйелдер донор бола алмайтынын айқындау ұсынылады.

Сондай-ақ, донорлық функцияны жүзеге асыратын донордың орташа айлық жалақысы сақтала отырып қосымша демалыс күнін алу құқығын көздейді. Аталған норма ерікті өтеусіз донорлықты ынталандыру мақсатында енгізіледі.

Тірі донордан тіндерді және (немесе) ағзаларды (ағзалардың бөліктерін) алу, оларды алуға нотариаттық куәландыру талап етілмейтін гемопоэздік дің жасушаларын қоспағанда, оның нотариат куәландырған жазбаша келісімімен ғана жүзеге асырылуы мүмкін болуына қатысты нақтыландыру енгізілуде.

Жетілдіру және халықаралық деңгейге шығу мақсатында заң жобасымен Гемопоэздік дің жасушалары донорларының

ұлттық тіркелімін құру және оның шетелдік ұқсас тіркелімдермен өзара іс-қимылы бекітілуде.

Одан басқа, пациенттер құқығын қорғау, сондай-ақ медициналық көмектің сапасын арттыру мақсатында тұрғылықты жерін анықтау мүмкін болмаған жақын туыстарының немесе заңды өкілдерінің келісімінсіз медициналық құжаттамаға жазбаларды рәсімдей және ол туралы кейіннен бір тәуліктің ішінде денсаулық сақтау ұйымдарының лауазымды адамдарын хабардар ете отырып дәрігерлер консилиумының шешімі бойынша шұғыл транспланттау көзделген.

Денсаулық сақтау жүйесінің негізгі мақсаты халықтың денсаулығын нығайту болып табылады. Сондықтан, саламатты өмір салтын насихаттай отырып, біз үшін маңызды міндет **темекі шегушілікпен күрес болып қалуда.**

Қазақстандағы темекі індетінің қарқыны соншалықты, оның құрбаны елдің ең еңбекке қабілетті халқы болып отыр— 30-55 жас шамасындағы ер адамдар және репродуктивті жастағы әйелдер, жыл сайын темекі шегудің зиянды салдарынан 25 мыңнан астам қазақстандық қайтыс болуда. Осыған байланысты темекіні бақылау жөніндегі шараларды күшейту қажет.

Қазақстан 2006 жылы ратификацияланған Темекіге қарсы күрес жөніндегі Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының Негіздемелік конвенциясына сәйкес темекі өнімдерінің демеуші болуына тыйым салуды ұсынады.

Заңнаманы жетілдіру бойынша ұсынылған шаралар темекі шегушілердің санын қысқартуға және инфекциялық емес аурулардың таралуын төмендетуге ықпал етеді деп болжаймыз.

Интеграциялық процестер, соның ішінде Кеден одағы шеңберінде санитариялық шаралар бойынша бірқатар нормативтік құқықтық актілер қабылданғаны белгілі.

Атап айтқанда Кәсіпкерлікті дамыту үшін әкімшілік кедергілерді болдырмау мақсатында Кеден одағы Комиссиясының шешімімен азық-түлікті қайта тіркеу нормасы алынып тасталды, сондай-ақ санитариялық-эпидемиологиялық қағидаларға сәйкестендіруде азық-түлік (тауарлар) қауіпсіздігін мемлекеттік тіркеу туралы куәліктің мерзімсіз қолданылу мерзімі белгіленді.

Сондықтан халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығын қамтамасыз ету мақсатында жоғарыда көрсетілген қатынастарды реттейтін Кодекстің нормаларын Кеден одағы шеңберінде жасалған нормативтік құқықтық актілерге сәйкестендіру қажет.

Мамандар арасында медициналық ақпарат алмасу үшін компьютерлік және телекоммуникациялық технологияларды пайдалануға негізделген медицинаның бағытының бірі **телемедицина болып табылады.**

«Ауылдық (селолық) жерлерде денсаулық сақтау саласында ұтқыр телемедицинаны дамыту» жобасын іске асыру шеңберінде қазіргі таңда Қазақстан Республикасының Ұлттық телемедицина желісі құрылған, ауылдық жердегі халыққа телемедициналық қызметтер көрсетіледі.

Бұдан басқа, ЕурАзЭҚ шеңберінде Қазақстан тарапының бастамасы бойынша телемедицина жөніндегі жұмыс тобы құрылған, оның қызметінің негізгі бағыты тасымалданатын телемедициналық қызметтерді жүзеге асыру үшін нормативтік құқықтық базаны қалыптастыру болып табылады.

Осыған байланысты заң жобасымен телемедицина қызметтерін көрсету мәселелері бекітіледі.

Ұлттық денсаулық сақтау жүйелерін қажетті көлемде кадр ресурстарымен және біліктіліктің қажетті көлемімен қамтамасыз ету жаһандық ауқымда да әрбір нақты мемлекеттік деңгейінде де халық денсаулығын сақтау саласындағы өзекті проблемалардың бірі болып табылады. Қазақстан Республикасы Үкіметінің жанындағы Денсаулық сақтау жөніндегі ұлттық үйлестіру кеңесі денсаулық сақтаудың сапалы қызметтерін ұсынуды қамтамасыз ететін саланың тиімді кадрлық саясатын жүзеге асыруға жүйелік тәсілді қамтамасыз ету мақсатында кадр ресурстарын дамыту тұжырымдамасын мақұлдады, Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласының кадр ресурстарын дамытудың 2013-2020 жылдарға арналған кешендік жоспарының жобасы әзірленді.

Медициналық қызметтердің сапасын арттыру қажеттігін ескере отырып, жобаға клиникалық қызметке медицина кадрларына рұқсат беру жүйесін жетілдіру туралы ұсыныстар енгізілді. Кәсіптік даярлығын бағалау рәсімдерін объективтеу және біліктілікке сәйкестігін растау медициналық

қателіктердің туындау ықтималдығын төмендетуге ықпал етеді. Жобада мамандарды сертификаттау рәсімдерін жетілдіруге қатысты өзгерістер де көзделген.

Медициналық қызметтер нарығын серпінді дамыту, диагностика мен емдеудің, жабдықтардың, дәрілік препараттардың жаңа технологияларын дамыту мамандардың білімі мен практикалық дағдыларын тұрақты және сапалы жетілдіруді талап етеді. Бұл ретте қосымша кәсіптік білім (кадрлардың біліктілігін арттыру және қайта даярлау (жаңа медициналық мамандықты алу) білім қызметінің лицензияланған түрлеріне жатпайды.

Одан басқа медициналық және фармацевтикалық білім денсаулық сақтау саласындағы мемлекеттік бақылау жүйесіне жатпайды, бұл да медицина кадрларын оқытудың сапасын жедел бақылауға мүмкіндік бермейді.

Денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган медициналық қызметтердің сапасына, денсаулық сақтау кадрларын даярлауды, біліктілігін арттыруды және қайта даярлауды ұйымдастыруға жауапты екенін ескере отырып, заңнамамен қосымша медициналық және фармацевтикалық білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдарға қойылатын біліктілік талаптарын бекіту бойынша оның құзыретін бекіту қажет.

Одан басқа, білім, ғылым және практиканың ықпалдастырылған жүйесін қалыптастыру, сондай-ақ медицина кадрларының клиникалық даярлығын жетілдіру мақсатында заң жобасында білім беру ұйымдары мен денсаулық сақтау ұйымдарының өзара іс-қимылының құқықтық негіздерін құру көзделген.

Мемлекеттік бағдарламаның алтыншы бағытының шеңберінде тұрғындар үшін дәрілік заттардың қолжетімділігі мен сапасын арттыру бойынша Министрлік дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету жүйесін жетілдіруде.

Осылайша, дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етудің бағытын бақылауды арттыру үшін барлық өңірлерде Дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етудің автоматтандырылған ақпараттық жүйесі (ДҚАЖ) енгізілді, ол бүгінгі күні мемлекет кепілдік берген дәрілік заттарды іс жүзінде алуды бақылауға мүмкіндік береді.

Дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етуді жетілдіру мақсатында формулярлық жүйе жұмыс істеуде, ол халықаралық стандарттардың негізінде оңтайландырылған.

Осы іс-шараны іске асыру үшін:

- экономикалық тиімділік пен дәлелдің қағидаттары бойынша дәрілік заттарды тиімді пайдалануға мүмкіндік беретін Қазақстан формулярлық комиссияның қызметін;
- тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемі шеңберінде дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдардың бағасын қалыптастыру қағидасын бекітуді;
- медициналық техниканы сатып алу бойынша бірыңғай дистрибьюторды айқындауды заңнамалық деңгейде бекітіп беру ұсынылады.

Бұдан басқа, халықты сапалы дәрілік препараттармен қамтамасыз ету жүйесін жақсарту үшін заңнамамен:

- халықаралық фармацевтикалық стандарттар сәйкестігіне құрылымдық бөлімше түрінде дәрілік заттардың айналысы саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын фармацевтикалық инспекторат енгізу;
- дәрілік заттарды мемлекеттік тіркеуге және сапасына сараптама мен фармакологиялық бақылау жүргізуге талаптарды күшейту көзделген.

Фармацевтикалық қызметкерлердің дәрілік заттар туралы халыққа ұсынатын ақпаратының дұрыстығына жауапкершілігін жоғарылату мақсатында заң жобасымен фармацевтикалық өнім жарнамасына қойылатын талаптар күшейтіледі.

Ауыл тұрғындары үшін медициналық көмектің қолжетімдігін кеңейтуді қамтамасыз ету үшін қолда бар медициналық қызметтер кешенінен басқа аудан орталығынан шалғай орналасқан елді мекендерде алғашқы медициналық-санитариялық көмек көрсететін денсаулық сақтау ұйымдарының дәрілік заттарды бөлшек саудада өткізуге рұқсат беруі ұсынылып отыр.

Құрметті депутаттар!

Сіздерге ұлттық денсаулық сақтау деңгейін арттыру үшін ел Парламентінің барлық депутаттық корпусына қосып отырған үлестеріңіз үшін алғыс білдіруге рұқсат етіңіздер!

Осы заң жобасы ұлттық медицина мәртебесін арттырады, азаматтарға медициналық қызмет көрсету, саланы басқарудың тиімділік деңгейін арттыруға, нәтижесінде денсаулық сақтау жүйесінің қолжетімділігін және бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді деп пайымдаймыз.

Қолдау көрсетулеріңізді сұраймын!

Назарларыңызға рахмет.